

ЗВІТ З ЗАСІДАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ У ВІДНІ

3 ДНЯ 20. ЦВІТНЯ 1923.

Присутні: Лев Левицький, д-р Кость Левицький, Антін Крушельницький, Семен Вітик, д-р Перфецький, д-р О. Марітчик, І. Семака, д-р К. Трильовський, Лев Петрушевич, Витвицький, д-р Ежен Левицький, Брайтер.

Нарадами проводить Лев Левицький, описав Брайтер.

Л. Левицький: заповідає, що в дискусії над політичною ситуацією зложити звіт з конференції, яку він мав з д-ром Е. Петрушевичем. Петрушевич не хотів прийти на засідання Нац. Ради і тому пішов він на підставі ухвали, щоб довідатися, що Петрушевич думає робити.

А на сьогоднішнє засідання поставити на порядок дня обговорення справи емігрантів, яка то справа була вже на комісії еміграції.

Іменем комісії справу еміграції реферував

А. Крушельницький: Іменем комісії ставити він внесення, щоб до комісії, яка має зайнятися справою повороту емігрантів, вибрати трох членів Національної Ради, двох з кругів інтелігенції, одного від робітництва, одного від студентства, одного від війська, а одного від уряду.

Це є висновки комісії.

Від себе заявляє Крушельницький, що він пропонує, щоб з кругів інтелігенції вже більше не вибирати, а натомість вибрати більше від робітництва.

Зголошується багато людей, які мають намір вертати до краю, отже справа повороту є нагальною і її треба усистемізувати.

С. Вітик: заявляє, що треба докладно застановитися, яку задачу має мати та комісія для емігрантів. Буде найбільшою похибкою, коли комісія почала свою діяльність з великим шумом і вивисила поворот до краю на великий дзвін. Сталося би це зовсім по думці Польків, які кричали, що треба скоро вирішити справу східних границь, а ціла східна галицька справа-проблема погасне і легко перевести буде пашифікацію краю.

Що правда, було б це й по думці О. Дженюккого, і тут я дуже підчеркну, каже Вітик, цей факт, що усі наші патентовані дипломати і наші т. зв. уряд дзвонив в усі дзвони, що поїздки Дженюккі до Галичини — це великий їх здобуток, бо римська курія казала Дженюккому перевести слідство в справі знущань Польків. Усі патріоти підносили і з телячим восторгом гляділи на акції митрополита графа Шептицького, у Львові усі патріоти паломничали до О. Дженюккого, брали від нього благословенство, а в офіційним органі трудовиків п. Баран з баранячим захватом розселився над Римом, над Шептицьким, що зіслало їм божє провидіння О. Дженюккого. Тимчасом пригадує він, що той сам О. Дженюккі поїхав зі Львова прямо до президента Войцеховського до Варшави, а в газеті варшавській оголосив інтерв'ю, в якому заявляє, що тишиться, що справа Сх. Галичини зіслала вже вирішена і що в такий спосіб, бо теперка Україні в Східній Галичині успокоється і Польща зможе успішно перевести пашифікацію в Східній Галичині. Далі, що греко-кат. клер буде мусів жити в згоді з римо-кат., а всі ці заповіді О. Дженюккі, що римокатолицький костел буде переводити в Східній Галичині цілбат греко-кат. парохів, і додає, що й так вже в станіславській єпарії єпископ Хомишин не дозволяє висвячувати тих богословів, які вже поженилися.

Панове трудовики і високий уряд! Ваш приятель і опікун О. Дженюккі обіцяє вас покаструвати. Ви своїм високим розумом завжди вибираєте і кланяєтесь таким, що валить вас по долі. І тут така комісія не може бути створена на зовні з такою метою, що може нас скомпромітувати. Через вирішення антагони не сміємо класти наших голов під кавінське ярмо Польків, не сміємо показати, що ми їм піддалися або скантіювали. Тому тій комісії треба відібрати всяке політичне знання. Наша політика мусить іти далі до лінії опору, рішення антагони мусимо ігнорувати. Для нас живий нарід, а не якась продажна антагони. Комісія може тільки брати списки тих, що бажать вижити, а така комісія є й тому потрібна, що трапляються слухи, що деякі слабші духом, щоб дістатися до Галичини, можуть користися перед Польками і своїми поклонами в польський посольство компромітувати нас, далі тому, що Польки надживують всяких прав, комісія повинна ті факти збирати і проголошувати їх перед світом. Що до робітників, то їх число в Австрії велике і Робітничі Рада починає свою акцію, в кождім разі число одного делегата є замало і невисвистачає.

Д-р Е. Левицький: пояснює, що Чехи на разі не рухають полонених, бо вони не можуть на підставі міжнародних умов, бо то є військові полонені. Коли Польки зажадали, щоб Чехи вислали їх до Галичини, то більша часть полонених не поїде, а Чехи певно зажадають звороту грошей за удержання тих полонених.

В дискусії забирає голос д-р К. Трильовський і Семака, який жадав, щоб до комісії втягнути й Буковинця.

Жадання Семаки узгайдено.

Вибрано комісію.

Від робітників ухвалено чотирох делегатів.

Слідуюче засідання в понеділок, 23. цвітня.

В Польщі.

Воєнні приготування. — Бюджет польського скарбу. — Видання посла Лукевича. — Творення уряду.

Польща жне тепер під впливом приїзду французького маршала Фоша, що приїхав на перегляд військ своєї польської колонії. Вся преса гудить про величаві військові паради, які приготує польський уряд своїм французькому покровителю. Міліярди марок видається на маніфестації і паради, та до тих патріотичних шопок населення вже так привикло, що не звертає на них ніякої уваги. На тих парадах видно так, як було це підчас державного свята 3-го мая, тільки вимучені обличчя жовірів і маси рижих офіційних представників. Народ не цікавиться тими обходами, бо занятий боротьбою з чимраз то тищими життєвими відносинами, і сумно здається скінчатися ті побренькування шаблею економів французько-

го імперіалізму. Не можуть приїзди Фоша, населення чимраз то острійше починає виступати проти рабівничої господарки польської шляхти.

Недавно проголошено державний бюджет на третій квартал 1923 р. і той "урядовий" бюджет найкраще характеризує дійсний стан господарки буржуазної Польщі. Бюджет обрахований на неіснуючу фіктивну тверду валюту "польських злотих", бо коли би населення побачило ті суми в теперішній валюті, то зрозуміло б ясно господарку шляхти. Приходи обраховано на 970.148.000 польських злотих, розходи на 1.700.400.000 польських злотих. Недобір отже на 710.252.000 п. злотих. Щоби зрозуміти дійсну висоту недобору за третій квартал цього року, перерахуємо недобір на

сьогоднішню валюту. Після курсу швейцарського франка, вносивши цей недобір 16.031.142.000.000 п. Хай охочі відчитують ту суму, і побачуть тоді дійсний стан господарки польського скарбу. Кожному ясно, що держава, якої недобір вносив майже ще раз стільки, як всі державні доходи, не має ніяких видатків на існування. Марка польська буде далі падати. Товари дорожтимуть, а коли пригланемось тим відносинам планет, які тепер існують, то побачимо, що промислі і індустрія не мають заміру вже тепер підняти робітничих платень відповідно до доріжні, а що буде тоді, коли запанує ще більша доріжня? Робітничі класа, хочаби рятувати себе перед голодовою смертю, будуть мусити рішуче виступити і розсиритися з господарсько пануючих класів.

Найкращим виявом буржуазної "демократії" є поступовання польського союму в справі видачі волинського посла до союму Марка Лукевича. Невигідний польським властям цей посол, що не уважав союму за окрасу буржуазного уряду тільки витгав на союмову трибуну всі надужиття адміністративних властей на окупованих Польщею східних польських землях і не кривив ніколи з тим, що вважає польську окупацію несправною. Державна прокуратура виготувала обвинувачення, доказуючи, що посол Лукевич і більшовик і український націоналіст і патріот, та зажадала від сою-

му його видачі. Саме безглузде обвинувачення вистарчає, щоб довести, що неможливо послати нічого закінчити, тільки ходило о це, щоб усунути невідомого. Польський союм ухвалив видачу посла Лукевича судовим властям, чим яскраво показав, що то є буржуазна демократія і яке значіння для буржуазії має ухвалення нею-ж конституція і посольська нетикальність. Таке саме домагання поставила прокуратура і відносно комуністичного посла Крулівського і кождому, хто знає польську "демократичну" облуду, зрозуміло, що союм ухвалить його видачу.

В цілому польському панстві панує тепер безконтрольний кліка урядовців. Переговори поміж правіцею і ліводоцями розбилися на питання аграрної реформи. З одної сторони лідири не хотять згодитися на жадану богачами реформу, а з другої сторони лівиці людощів не хоче йти разом з ділками, боячись стратити свій вплив, який вони ще мають на затуманену білуду деяких сіл. Це значить, що по відпаді найправішого крила правіці по віднесенню лівої частини людощів не створено союмової більшості і тому провадяться далі торги, розуміється, на рахунок працюючого населення села і міста. Та покінчатись усі ті рахунки не вдачею, як всякий рахунок, що закінчено його без згоди заінтересованих.

В. Левиць.

Львів, 8 мая 1923.

ЛИСТ З РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ.

(Написаний до знайомих в Коломиї.)

Умань, 23. марта 1923.

Дорогі!

Перед кількома днями ми читали тут, що якась там "рада посів" признала Східну Галичину за Польщею. Так і можна було сподіватися. Антагони (то є зграя капіталістів) не може віддати Галичини Радянській Україні, бо вона їм боїться гірше всякої зарази і знає, що відси приїде їй загиль. За то-ж антагони мусити дати нагороду за вірну службу своєму вірному посови, котрий не жалів своїх сил посидати проти ненависної, радянської республіки на війну. Робити-ж Галичину незалежною їм так само невідомо, бо вона така маленька і без своєї промисловості і своїх фабрик не могла би самостійно існувати, мусила би пристати до котрогось із сильних сусідів — розуміється за великої коносії — а це лиш викликало би зависть других сусідів і стаало би кісткою незгоди між державами і вічною небезпечкою війни.

Отже те, що стається, інакше й не могло статися. І тільки треба дивуватися галицьким верховодам, що вони все надіялися на антагони і не могли чи не хотіли того зрозуміти, що нам нема що жалити ратунку ні від кого.

"ні від богів, ні від царів, — бо "подбується армія таякого САМА сім'я пролетарів!" — як співається в гимні III. Комуністичного Інтернаціоналу.

У нас настав був час росплати, та не вміли ми його використати і тепер прийдеється ще підлождати, доки не запалає революція у-всій Європі і робітники та селяне не возьмуть владу в свої руки. Правда, жда ти прийдеється мабуть недовго. Всі ознаки того що діється в капіталістичних державах показують на те, що вибух революції недалекий. Усюди росте дорожнеча, усюди викликає вона незадоволення, а капіталісти мають на це лиш такі "лікарства", як прилучення Східної Галичини (таї других не-польських країн до Польщі), грабунків руської області Французької і т. д. Крім того поневолею робітники і селяне капіталістичних держав видять, що в шестій частині земської кулі — себто в бувшій російській імперії — власть капіталістів-буржуїв скінчена і знаходиться в руках робітників і селян, — видять, що тут трудовий нарід сам собою управляє і сам буде свою долю і

будучність, видить, що тут буржуї і капіталісти не мають жадного права, їх земельно забрано на користь працюючих на землі, фабрики і заводи також, і їм нічого більше тут шукати. Усе це робітники і селяне других країн видять і у кождого повстає бажання, щоб і собі до такого діла. А бажання — це початок дії.

Може бути, що-чого ще не зовсім бачать польські селяне і робітники (хоч це всі). Богато з них зазіплені цією націоналістичною дурійкою, — дуріють, що коли у них є вже "своя" держава, то їм уже більше нічого не треба. Та це зазіплення скоро злізе з їх очей. У многих уже візало і ми тут читаємо часто про них. Правда, їм часто приходить сидіти по тюрмах або й гинути за свою ідею. Так мучилися по тюрмах і каторгах революціонери усіх країв а особливо в Росії. Але тюрма не віла їх думки і в Росії ми вже й очікуємо революціонерів бачимо.

До того, що в Росії, приїде й у всіх капіталістичних країнах: у Німеччині, у Франції, Англії, Італії, Америці — приїде й у Польщі. А щоб це прискорити, треба щоб працюючи усіх країн, без різниці народності — чи Поляк чи Українець, чи Чех, чи Жид — єдналися до купи проти відвічних ворогів: класів капіталістів, фабрикантів і ділків, та їх прислужників. Аж тоді стане добре жити на світі, коли не буде тих, що живуть коштом других. Правда, дорога до цього тяжка і мусити бути дуже грубо полита кров'ю — але до цього приїде, бо вже Росія показала, що це можна здійснити.

Я хотів би Вам понаписувати про все, що тут діється і як все виглядає, та все й на волотій шквірі не списав би. Можу лиш то сказати, що жияється нам тут дуже і поліпшення видко з кождим днем. Правда, воно ще дуже далеко від того, що можна би бажати, але-ж чому причиною торішній голод і знищення, які по собі оставили імперіалістична і горожанська війна. Але-ж кажу — все йде не йде а бийте, до ліпшого. Хліба і другої їжі є доволі та й не дорого. Одяги хоть і дорогі та всетаки їх можна дістати. Худоби і коней у селян збільшається, промисловість розвивається, врожай шороку стає більший, безземельних селян майже нема (до війни їх було тут дуже багато, до 60 і біль-

ДО ІНФОРМАЦІЇ НАЗАРУКА "ПРО КАНАДУ Й НАШ НАРІД У НІЙ".

(Увага, які п. Назарук повинен би використати при писанні своєї обіцяної книжки.)

(Докінчення.)

Що до другої небезпеки, про яку говорить Назарук, то вона мабуть присилася йому разом з страшними Жидами, по тяжкій канадській вечері, або по самогонці. Ми зовсім не лякаємося робітників других народностей і раді були б, колиб вони вступали до нашого товаришества, до наших "Робітничих Домів" і то імені "в ім'я інтернаціоналізму", але таких класово-свідомих робітників серед Росіян, Жидів і Поляків, (котрих Назарук так дуже не любить і лякається) в Канаді дуже мало, а й ті, що є, мають за багату роботу в своїх організаціях. Нам помагають наші товариші робітники — Англії, Італії, Фінляндії, а навіть дехто з Жидів, Росіян і Поляків своїми депатами, коли ми будували наші дома (а не помагає свої буржуазні льокаї) і ми їм влячні за це; ми їм теж помагаємо, коли треба, бо цього вимагає наша міжнародна робітнича солідарність, яка не любя Назарука, але потрібна і дуже дорога для нас робітників. Але щоб у наших "Робітничих Домах" велися гупі "дискусії", як це каже Назарук, про те, чому наші дома називаються українськими, то це могло Назарукови припастися на ум в приступі юдофобії, або іншої шовіністичної слабости. Ні українські, ні жидівські, ні російські, ані англійські, ні фінляндські, ні інші свідомі робітники не мають потреби і навіть їм на думку не приходить спорити за те, чи дома укр. робітників мають зватися "Українські Робітничі Дома", а фінляндських робітників "Фінляндські Робітничі Дома" і т. д. Вони лишують цей ідіотизм буржуазним націоналістичним вар'ятам таким, як "міністер" Назарук. Робітники мають важніші справи, якими вони займаються.

Щоб Назарука цілковито заспокоїти, скажемо йому ще й те, що єврейських, російських і польських робітників в Канаді є, в порівнянні з українськими робітниками і фермерами, йзагалі за мало, щоб вони "одного гарного дня, якимебуде способом" захопили наші "кривавий овод" у свої руки. І вони й не пробуватимуть, бо що вони з тими домами зробили б? Назарук продав би комунебудь, а вони хіба ужили б для своєї робітничої організації, що знова не вишло б на шкоду робітникам. Але Назарук повинен знати, що тут є багато жидівської буржуазії, що має гроші і готова закупити греко-католицькі та націоналістичні дома, як от у Едмонтоні. Тих домів слід би Назарукови стеречи. Чи може Назарука болить лише те, щоб в робітничі руки не попадали дома, а в буржуазні, хотіби й жидівські, то можна!

Роскажуючи про українські часописи, Назарук описує також і групи, що стоять за тими часописами. Розуміється всі часописи і групи представляються для нього дуже симпатично, за винятком "більшовиків" і їхнього органу. І "Укр. Голос", і "Канад. Українець", і "Канад. Фермер", і навіть "Канад. Ранок", їхні редактори і ділячі тих груп, що складають ці часописи — "патріоти" і славні люди. Дарма, що між ними є такі оскандалені типи, перевертні, недавні поліційні шпіїни, і т. д., що з ними шануючий себе чесний чоловік і говорити не стане. Такий часопис, як "Канадський Фермер" — "займає все виразне, ясне й патріотичне становище". А не каже Назарук, що цим українським патріотизмом "ческий підприємець" торгує так же

ше на 100). Відбудовуються школи а в них учать не так по дурному, як давно тай як тепер учать в Галичині, але по новому: не морочать дітям голови всякими байками про царів та королів та про святих і богів — а вчать лише того, що корисне для життя, і що може кождому в життя придатися. По читальнях і просвітах та робітничих клубів відбуваються лекції, читання, відчити і т. д. Усім подается до віддома те, що діється в світі і в республіці, — усі беруть участь у обговоренню публічних справ, усі вчаться і муштують своє знання. У богатих селах є школи грамоти для дорослих, де дорослих учать писати і читати. Є також школи політграмоти, де вчаться всяких політичних наук.

З помішків-ділків не осталося й сліду. Їх двори попанені і поруйновані, а коли де осталися, то їх взяли під школи або читальні або під культурні радянські господарства. Церква відділена від держави. Попи і монахи не мають ніякого значіння. Хто-ж це такий темний і дурний, що не може обійтися без попа, той може собі його вдержувати своїм коштом. Держава на попів грошей не дає. І не дає їм жадної другої підтримки. Так як землі дають тільки тим, котрі її обробляють, а від других по-відбирали, то й прийшлося їм полам розпропатися з землею. У польських будинках помістилися також школи, чи-

спритно, як і польським і німецьким, і на всіх них заробляє. Не виявить, що наемні паршиві редактори — український, польський і німецький — пишуть поруч себе і готують націоналістичну дурійку для українських, польських і німецьких фермерів і робітників, а "ческий підприємець" сміється в кулак і з задержаними шовінізмом мас, грошки за газети в кишеню згортає, а крім того ще й від тутешньої буржуазії заробляє на тім, що своїми часописами веде ці маси й на услуги. На що про те згадувати, коли цим виявив би всю суть нишнішого патріотизму.

За те не втерпіть, щоб не брехнути на "більшовиків" ще раз і при цій нагоді. У всіх часописів, каже він, є по одному редактору, а "Укр. Робітничі Вісті"

"Редагує комітет в склад якого входять кілька людей, — Попович, Навізітський, Шатувальний і т."

Попав, як палець в небо. "Укр. Роб. Вісті" мають також лише одного редактора (хоч часопис виходить двічі в тиждень) і одного співредактора. (Від якогось часу в редакції "У.Р.В." працює стало лише один товариш, а другий товариш час від часу йому помагає. Що-ж до особи редактора "У.Р.В.", то Назарук між численними в горі називаннями його не подає. — Редакція "У.Р.В.")

"Більшевизмий" рух робить у масі країнина сильного ферменту"

"пригадає до себе латинників, яких уже збаламутила польська агітація, змішавши в них українське національне почуття"

"Я вже бачив навіть бунтівних лідерів більшовизмичних (як латинників Ружницький у Торонто), котрі тепер жваво працюють в українських національних організаціях"

"Канадський більшовизм — це очевидно відблеск світової пожежі"

"Я застав його тут у хвилі коли він уже мав"

"Політик і соціолог мавби тут інтересе поле для студії, особливо що-до жерел цілого сього руху"

Політик і соціолог безперечно простудіював би цей рух перше, чим писав би що-небудь про нього. Але Назарук, як це він своїм писанням доказав, звичайнісінький політичний "блорфер", пише про те, з чим він зовсім не ознакошений і через те виходить у нього поганенька брехня. Ми, вправді, не питаємо своїх членів, яку вони віру, релігію і обряд визнають: чи вони греко-католики, чи латинники, чи зовсім освободилися від всякого релігійного дурману, але знаємо, що й Назарук, ані ніхто инший їх про те не питає, отже заява Назарука, будь-то би "більшевизмий рух пригтавав до себе латинників" є опять лише проявом шовіністичної хвороби Назарука. За названня Ружницького "бувшим більшовизмичним лідером", той сам Ружницький, що ніколи з нашою організацією нічого не мав, готов Назарукови при добрій нагоді ніс розбити. Що наш рух меншає, відколи приїхав сюди Назарук, про це свідчить хіба те, що наша організація зростає числом з кождим місяцем, як це ніколи від часу її відновлення, по розгромах в часі війни, а також і те, що число передплатників нашого часопису і журналів стало і регулярно збільшається.

Даремна надія, пане "міністер". Ви самі не вірите в те, що пишете. Ви прекрасно знаєте, що у вас немає певного "завтрішнього дня". Ваш старий шит — меркне. Ваш старий зигнаний лад — валиться. Ви з ним зсуваєтесь в могилу.

А ми певні своєї наближаючої пролетарської перемоги. Ми певні, що здобудемо світ і збудуємо новий лад і світле, щастиве людське життя. — V.

на письмо за кордон 10 мільйонів. Фунт цукру 4 мільйони, фунт аблок 10 мільйонів. Чоботи 300—400 мільйонів.

А за останній місяць одержав я платні 800 мільйонів. Чи-жінні на продукти протів него такі дуже страшні? Ні. Крім того одержав я 50 фунтів мукки, 11 ф. мяса, 2 ф. солонини і щось 4—5 ф. крупи. А до того ще одно: як гроші зачнуть дуже рости в гору, то тут видаються нові гроші і на них пишуть: 10.000 руб. старого випуску "рінуватись" 1-му рублю нового випуску. Це називається "деномінація" (перейменування). Так уже було тут два рази. І тепер 1 рубель випуску 1923 р. = 100 рублям випуску 1922 року або мільйонів рублів старих випусків.

Люди рахують часто по старому і тому воно виглядає страшно велике. В дійсності так не є. От я Вам посилав на показ пару таких зразків. Я сам живу у так званий "обшежитті" разом з одним Галичанном. Називається Породайко. Він жидок.

Оттакє моє життя. Я ні трошки не жалую, що пішов з Галичини. І прийду назад тоді, коли вона буде радянською. А це — маю надію — станеться вже незадовго.

Щиро Вас всіх і всіх знайомих поздоровляю. Нехай живе всесвітня пролетарська революція! Нехай живе радянська Галичина! Нехай живе III. Комуністичний Інтернаціонал.

Ваш Іван Ч.